

Kari Kulmala sin

Toimenpidealoite rattijuopon ajoneuvon käytön ennalta estämisestä

Eduskunnalle

Aloitteen pääasiallinen sisältö

Poliisi tapaa liikenteessä usein saman rattijuopon saman päivän aikana samasta ajoneuvosta. Poliisilla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta ottaa edes rattijuopon ajoneuvon avaimia haltuunsa estääkseen teon uusimisen välittömästi ensimmäisen teon jälkeen. Poliisilla on tältä osin poliisilaisissa toimivaltasäännös, mutta se on hyvin tulkinnanvarainen.

Kun poliisi tapaa rattijuopon liikenteessä, hän suorittaa tarvittavat toimenpiteet asian suhteen ja vapauttaa kuljettajan, ellei ole muuta syytä jatkaa hänen kiinniottoaan. Kuulustelun ohessa poliisi on voinut aikaisemmin kertoa kuljettajalle, että ajoneuvon avaimet otetaan toistaiseksi poliisiin haltuun ja ne voi noutaa poliisilaitokselta ajokortin omaavan kuljettajan kanssa, milloin hänelle itselleen parhaiten sopii.

Menettely on ollut aikaisemmin poliisissa yleinen ja perusteltu käytäntö tällaisissa tilanteissa. Poliisin ylijohdossa on aikaisemmin vastaavanlaatuisessa ajoneuvon avainten poisottamista koskevassa tapauksessa tehty kannanotto, että kun poliisi voi poliisilain mukaan ottaa henkilön kiinni ja tilapäisesti pitää hänet säilössä, voi poliisi lievempää keinoa käyttäen estää uuden rikoksen, esimerkiksi rattijuopumuksen, ottamalla auton avaimet haltuunsa, kunnes asianomainen henkilö osoittaa ajoneuvolleen selvän kuljettajan.

Tällä hetkellä ajoneuvon käytön estäminen tällä tavoin ei ole poliisilla enää mahdollista. Käytön estäminen vähentäisi kuitenkin hetken mielijohteesta tapahtuvia rikoksen jatkamisia, joissa mahdollisen rattijuopumuksen lisäksi kuljettaja syyllistyy myös kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Rattijuoppo voi toiminnallaan syyllistyä myös muihin rikoksiin, muun muassa täysin sivullisen henkilön kuolemantuottamiseen.

Lainsäädäntöä

Poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin tehtävänä on muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen. Painotan tässä kohdin sanoja "ennalta estäminen".

Toimenpidealoite TPA 68/2018 vp

Poliisilain 1 luvun 3 §:ssä kerrotaan suhteellisuusperiaatteesta. Poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Painotan tässä kohdin sanoja "tärkeys", "vaarallisuus", "toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytyminen" sekä "muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin".

Poliisilain 1 luvun 4 §:ssä kerrotaan vähimmän haitan periaatteesta. Poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Painotan tässä kohdin sanoja: "poliisin toimenpiteillä".

Poliisilain 1 luvun 6 §:ssä kerrotaan poliisin tehtävien hoidosta ja tärkeysjärjestyksestä. Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistään. Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Painotan tässä kohdin sanoja "neuvoin", "kehotuksin" sekä "yleistä turvallisuutta".

Poliisilain 1 luvun 7 §:ssä kerrotaan poliisin toimenpiteen perusteen ilmoittamisesta. Sen mukaan poliisimiehen on ilmoitettava henkilön vapauteen kohdistuvan toimenpiteen peruste toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle. Painotan sanaa "vapauteen". Katsotaanko, että ajoneuvon avainten ottaminen poliisin haltuun rajoittaa henkilön vapautta?

Poliisilain 2 luvun 10 § kertoo rikoksilta ja häiriöiltä suojaamisesta seuraavaa: Poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyy henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen taikka aiheuttaisi huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Saman pykälän 2 momentissa kerrotaan, että henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen taikka aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta. Painotan näiltä osin sanoja "eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa".

Mielestäni muulla vaaran poistamisella voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi ajoneuvoon pyrkivän henkilön ajoon lähdön estämistä ottamalla ajoneuvon avaimet tilapäisesti poliisimiehen tai muun henkilön haltuun. Säännöksen sanamuoto mahdollistaa sellaisen tehtävän mukaisen toiminnan, jolla häiriön aiheuttajan tai rikokseen todennäköisesti syyllistyvän henkilön toiminta voidaan estää vapaudenriistoa selvästi lievemmin keinoin.

Saman pykälän 3 momentissa kerrotaan, että poliisimies voi suojella henkilöä tai vartioida paikkaa 1 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Poliisilla ei ole aikaa tai

Toimenpidealoite TPA 68/2018 vp

mahdollisuutta jäädä vartioimaan rattijuoppoa seuraavan rikoksen estämiseksi, vaan on kiiruhdettava seuraavalle tehtävälle.

Mielestäni rikoksen ennalta estäminen ja POL:n 2:10 mukainen rikoksilta ja häiriöltä suojaaminen on ulotettavissa tieliikenteeseen. Kiinniottaminen rikoksilta ja häiriöltä suojaamiseksi olisi siis perusteltua a) aikaisemman käyttäytymisen eli rattijuopumusten vuoksi, b) kun saadaan tietoa siitä, että henkilö yrittää päihtyneenä oman auton rattiin tai jopa istuu siellä tai c) kun henkilö ilmaisee esim. suusanallisesti jatkavansa rikollista toimintaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin poliisilain muuttamiseksi siten, että poliisilla on mahdollisuus ottaa rattijuopon moottorikäyttöisen ajoneuvon avaimet haltuunsa ja siten ennalta estää mahdollinen sekä välitön rattijuopumusrikos että kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta.

Helsingissä 15.1.2019

Kari Kulmala sin